

Avdeling for Lærerutdanning og naturvitenskap

Gerd Lahlum Lystad

Bacheloroppgave

Samarbeid mellom foreldre og barnehage

- til barnets beste

Cooperation between parents and kindergarten- in the best interest of the child

Barnehagelærer samlingsbasert

2017

Samtykker til utlån hos høgskolebiblioteket JA NEI

Samtykker til tilgjengeliggjøring i digitalt arkiv Brage JA NEI

Norsk sammendrag

Tittel: Samarbeid mellom foreldre og barnehage - til barnets beste	
Forfatter: Gerd Lahlum Lystad	
År: 2017	Sider: 32
Emneord: Foreldresamarbeid, barnets beste, kompetanse, barnehage, barnehagelærer, veiledning.	
Sammendrag: Problemstillingen i dette litteraturstudiet er å undersøke hva barnehagen kan gjøre for å ivareta samarbeidet med foreldrene. For at samarbeidet mellom foreldre og barnehage blir til barnets beste, er det viktig at foreldrene involveres slik at de kan ha en nøkkelposisjon med hensyn til barnets utvikling. Barnehagen har et spesielt ansvar for å legge til rette for dette. Felles aktivitet, kommunikasjon og informasjon er nyttige verktøy for å skape tettere bånd mellom barnehagen og foreldrene. Kulturen i den enkelte barnehagen må være basert på oppdatert kunnskap, og de ansatte må være i stand til å reflektere over egne handlinger og holdninger. Forholdet mellom barnehage og foreldrene må være basert på et likeverdig forhold og en profesjonell tilrettelegging for konfliktløsning. Barnehageloven, rammeplanen og barnehagens egne vedtekter er eksempler på nyttige styringsdokumenter i foreldresamarbeidet. Lykkes samarbeidet mellom foreldre og barnehagen ligger det til rette for at barnet trives og føler stabilitet og sammenheng i eget liv – og kan selv bli et aktivt deltakende menneske i morgendagens samfunn.	

Engelsk sammendrag

Title: Cooperation between parents and kindergarten - in the best interest of the child	
Authors: Gerd Lahlum Lystad	
Year: 2017	Pages: 32
Keywords: Parental Cooperation, Child's Best, Competence, Kindergarten, Kindergarten teacher, Guidance	
<p>Summary: The matter at hand in this literature study is to examine what the kindergarten can do to preserve the cooperation with the parents. For the cooperation between parents and kindergarten to be in the best interest of the children, it's important that the parents gets involved, so they can have a key position in regards to the child's development. The kindergarten has a special responsibility to facilitate this cooperation.</p> <p>The culture in the given kindergarten must be based on knowledge that is up to date, and the employees must be able to reflect on their own actions and attitudes.</p> <p>The relationship between the kindergarten and the parents must be based on an equal relationship, and a professional facilitation towards conflict solving. Barnehageloven, Rammeplanen and the kindergartens own statutes are examples of useful documents of management in regards to the cooperation with the parents.</p> <p>If the cooperation between parents and the kindergarten is successful, the wellbeing of the child is facilitated, and the child may feel stability and coherency in its own life – then it may become a participating human itself in the society of tomorrow.</p>	

Forord

Etter å ha arbeidet i barnehage og nå tatt utdanning har det blitt stadig tydeligere for meg hvor viktig samarbeidet er mellom foreldrene og barnehagen. Det er mange faktorer som kan forstyrre det gode samarbeidet med foreldrene, så jeg håper denne oppgaven vil være til nytte for både foreldre og barnehagens ansatte slik at foreldresamarbeidet ender opp med å bli til barnets beste.

Jeg vil rette en stor og spesiell takk til min veileder, Odd Helge Lindseth. Takk for diskusjonene, de nyttige og gode tilbakemeldingene og det gode humøret gjennom denne prosessen.

Takk til Lars Erik Ruud for mye god hjelp igjennom denne tiden.

Takk til mine nærmeste medstudenter, arbeidskollegaer og familie for gode refleksjoner og gode råd.

Til slutt vil jeg takke min samboer og felles yrkesvenn, Martin Forbergskog. Takk for at du stilte opp gjennom denne tiden med mange gode diskusjoner og erfaringer fra barnehagelæreryrket. Takk for tålmodigheten og støtten du har gitt meg.

Stange, 20.05.2017

Gerd Lahlum Lystad

Innholdsfortegnelse

Norsk sammendrag	2
Engelsk sammendrag	3
Forord	4
1. Innledning	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Presentasjon og avgrensing av problemstilling	8
1.3 Oppgavens oppbygging	9
2. Metode	10
2.1 Kvantitativ og kvalitativ metode	10
2.2 Redegjørelse for valg av litteratur	10
3. Litteraturgjennomgang	12
3.1 Foreldresamarbeid	12
3.2 Barnets beste i foreldresamarbeidet.....	15
3.3 Styringsdokumenter om foreldresamarbeid	16
3.3.1 Lov om barnehager	17
3.3.2 Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver	17
3.3.3 FNs barnekonvensjon	18
3.3.4 Stortingsmelding nr. 41 - Kvalitet i barnehagen.....	18
3.4 Kunnskap og holdninger hos barnehage og ansatte	19
3.5 Tilrettelegging for et godt foreldresamarbeid i barnehagen	22
4. Drøfting	24
5. Konklusjon	28
6. Litteraturliste	30

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Det er mange faktorer som kan forstyrre det gode samarbeidet med foreldrene og barnehage. Personalets holdninger er et eksempel på en slik faktor. Konsekvensen av et dårlig fungerende samarbeid vil ofte ikke oppleves av de samarbeidende partene foreldre og barnehage, men av den det samarbeides om- nemlig barnet. Barnehagen representeres av mer eller mindre profesjonelle yrkesutøvere som møter foreldre med ulik kunnskap og bevissthet om både foreldresamarbeidet og om oppdragelse. Foreldre og barnehagens personale har imidlertid et felles ansvar for barnas trivsel og utvikling slik at barnet en gang i framtiden blir en bidragsytende samfunnsdeltaker. I samarbeid og forståelse med hjemmet skal barnehagen også ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som et grunnlag for en allsidig utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 9). Det får man til ved at det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage bygges på gjensidig åpenhet og tillit (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17). Danning er hvor man utvikler evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter, voksne er også igjennom en dannelsingsprosess da danning er en livslang prosess (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 13).

Samfunnet er i endring og dette har betydning både for synet på barn og for foreldresamarbeidet i barnehagen. Dette er ikke en endring som har kommet plutselig, men endringer som har skjedd over tid. Grythe og Midtsundstad (2002, s. 14) beskriver at disse samfunnsmessige endringene baserer seg på hvordan foreldre, barn, familien, samfunnet, barnehagen og den postmoderne tiden som vi lever i, preger foreldresamarbeidet i dag. Fellestrekket for foreldre i dag er at de gjennomgående har høyere utdanning og lettere tilgang til informasjon enn før. Dette har ført til at barnehagen ikke lenger er i den samme utdanningsmessige overlegne særstillingen som tidligere. Foreldrene har også fått flere rettigheter med hensyn til medbestemmelse i barnehagens innhold og i forhold til oppdragelsen av egne barn i barnehagen, noe som er stadig tydeligere blant annet i retningslinjene for barnehager. Før var det ekspertene som ble ansett å kunne utføre den «riktige barneoppdragelsen» mens det nå er foreldrene selv som er eksperter- i det minste på sine egne barn (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 14).

Situasjonen i barnehagene i dag er også mer mangfoldige, forårsaket av variasjoner i barn, familier og personalet med hensyn til nasjonalitet/etnisk opprinnelse, livssyn og

sosiokulturelle verdier. Tidligere var barnehagen representert av noen få barn og en homogen gruppe med foreldre der de fleste innbyggerne tilhørte samme etnisitet. Den monokulturelle barnehagen er i dag i større eller mindre grad blitt erstattet av den flerkulturelle barnehagen (Glaser, 2016, s. 15-16). Mangfoldet i barnehagen viser seg også ved at barna har ulik sosioøkonomisk bakgrunn. Dette baserer seg på familiens ressurser, altså det psykologiske, økonomiske, sosiale og utdanningsmessige, og i hvilke området barna vokser opp i. Alle disse faktorene gir barna ulik sosioøkonomisk bakgrunn (Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s. 109).

Familien og samfunnet er også stadig i endring. Fra den ideelle kjernefamilien med hjemmeværende husmor, en far ute i arbeid og felles barn på 1950-tallet, til i dag hvor begge foreldrene i de aller fleste tilfeller er ute i jobb. I dagens samfunn kan også barnehagebarnets foreldre bestå av både biologiske foreldre, eller en blanding av biologisk og steforeldre. Barnet kan også ha aleneforeldre eller foreldre med samme kjønn, adoptivforeldre osv¹. Dette betyr ifølge Gryte og Midtsundstad (2002, s. 15) at barnehagepersonalet må være forberedt på å møte barn som har med seg ganske ulike familie- og foreldreerfaringer inn i barnehagen. Objektet for samarbeidet, barna, har også en vesentlig plass i hvordan foreldresamarbeidet har endret seg. I følge nyere utviklingspsykologiske oppfatninger blir barnet sett på som et aktivt, sterkt, kompetent og utforskende individ (Askeland & Sataøen, 2013, s. 15). Det springende punktet er hvorvidt og i hvor stor grad disse oppfatningene deles av de samarbeidende partene. Hvis oppfatningene om barnet ikke deles, kan samarbeidet bli mer utfordrende (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 16).

I dagens samfunn kan det være mer krevende for personalet å møte alle de ulike forventningene i foreldregruppen. Til tross for dette har alle foreldre krav på å bli møtt med respekt, og barnehagen må derfor så godt det lar seg gjøre lytte til foreldrenes ønsker og kunne sørge for at forventninger avklares og avstemmes (Norreen & Hoffart, 2012, s. 5). Foreldresamarbeidet er trolig krevende av flere grunner. Før var foreldrenes utfordring først og fremst å kunne få barnehageplass. Når dette skjedde var gleden stor, men med full barnehagedekning i dag har utfordringene blitt annerledes. Barnehager konkurrerer nå om barna, altså om foreldrene, ved å profilere barnehagen med for eksempel spesielle satsninger som idrett, natur eller kultur. I tillegg har foreldrene et høyere utdanningsnivå enn tidligere, som fører med seg både uttalte

¹ I denne oppgaven forstås begrepet foreldre å gjelde alle foresatte – også de som ikke er barnets biologiske opphav.

og uuttalte krav til barnehagen (Thoresen, 2017, s. 185). Et økende mangfold kan også være krevende med tanke på språk og kultur (Thoresen, 2017, s. 185), men til syvende og sist er det barnehagepersonalet som har hovedansvaret for at samarbeidet utvikler seg i ønsket retning uansett hvor utfordrende et foreldresamarbeid kan være med de mange krav foreldrene stiller (Norreen & Hoffart, 2012, s. 5).

I dag er foreldresamarbeidet viktigere enn noen gang, med forskjellige bosituasjoner og ulike syn på barn. «I vår postmodernistiske tid har jakten på evige og universelle sannheter blitt avløst av en søken etter lokale sannheter med en mer tidsbegrenset gyldighet» (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 17). I barnehagesammenheng innebærer dette at vi heller vil fokusere på den enkelte barnehagens arbeid med å finne gode løsninger for foreldresamarbeid, enn å prøve å lage generelle oppskrifter på hvordan foreldresamarbeid bør utføres.

Foreldresamarbeid skapes i hvert enkelt tilfelle i en kommunikativ prosess som foregår mellom foreldrene og barnehagepersonalet. Den kontekstfrie oppskriften på foreldresamarbeid finnes ikke etter Grythe og Midtsundstads oppfatning. Noe som i praksis betyr at hver og en av barnehagene landet rundt bruker kunnskaper om samarbeid og samarbeidsformer som et analyseredskap og et verktøy i arbeidet for å få til et optimalt samarbeid med foreldrene (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 17).

Samfunnet vi nå befinner oss i bærer et stort preg av mangfold, med mangfold kan det også snakkes om mer enn de ulike kulturene. Da det kan være store kulturelle forskjeller blant de innfødte i det aktuelle landet (Eriksen & Sajjad, 2016, s. 34). Som dette viser har alle sine egne tanker og meninger, spesielt om hvordan man skal oppdra barn. Derfor er det desto viktigere å ha fokus på barnet i foreldresamarbeidet, noe som betyr at barnehagen bør kunne ha et sterkt og godt samarbeid med foreldrene og kunne legge til rette for dette.

1.2 Presentasjon og avgrensing av problemstilling

Problemstillingen i denne bacheloroppgaven er derfor: *Hva kan barnehagen og barnehagens ansatte gjøre for å styrke og ivareta samarbeidet med foreldrene til barnets beste?*

Problemstillingen min fokuserer nettopp på det Glaser (2016, s. 15) poengterer: «Skal man lykkes med barnet, må man også lykkes med barnets foreldre».

For å belyse dette, må følgende spørsmål drøftes:

- Hva er foreldresamarbeid?
- Hva er egentlig til barnets beste?
- Hva sier styringsdokumentene om foreldresamarbeidet?
- Hvordan kan personalets kunnskaper og holdninger til foreldresamarbeid påvirke barnets utvikling?
- Hvordan kan barnehagen og personalet legge til rette foreldresamarbeid med fokus på barnet?

Opgaven går ikke nærmere inn på innholdet i foreldresamtaler og ulike verktøy som kan ha nytte i et samarbeid mellom foreldre og barnehage.

1.3 Oppgavens oppbygging

Opgaven begynner først med begrunnelse for valg av metode før den går videre inn på litteraturgjennomgangen. Metod delen starter med å presentere hva metode er, deretter begrunnes valgt metode. Oppgavens disposisjon følger de fem drøftings spørsmålene nevnt i kapittel 1.2 gjennom litteraturgjennomgangen, hvor teorien gjenspeiler spørsmålene som skal besvares i drøftingsdelen etter litteraturgjennomgangen. Kapitlene tar for seg hva begrepet foreldresamarbeid er og hva som ligger i det å samarbeide med andre. Videre kommer oppgaven nærmere inn på hvordan barnet påvirkes av foreldresamarbeidet, for deretter å ta opp viktige styringsdokumenter som barnehagen er lovpålagt å følge. Dette kapittelet belyser de viktige aspektene ved foreldresamarbeid som barnehagen er pliktige i å følge. Videre belyser oppgavens to siste kapitler kunnskap og holdning innad i barnehagen i forhold til foreldresamarbeid og hvordan man tilrettelegger for et fungerende foreldresamarbeid i barnehagen.

Drøftingsdelen tar for seg de fem spørsmålene og drøfter dette opp imot relevant teori i forhold til problemstillingen.

Avslutningsdelen oppsummerer ved å trekke sammen trådene i oppgaven tilbake til problemstillingen.

2. Metode

Vilhelm Aubert (1985) beskriver hva en metode er på følgende måte: «En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder» (sitert i Dalland, 2015, s. 111). Videre kalles metode for et redskap som kan brukes i møte med noe man vil undersøke. Ved å velge en bestemt metode vil den kunne gi oss god nok informasjon til å belyse problemstillingen på en faglig og interessant måte (Dalland, 2015, s. 111). Metoden i denne oppgaven er et litteraturstudie med en systematisk gjennomgang av sentrale styringsdokumenter og utvalgt faglitteratur, der denne teorien drøftes opp imot problemstillingen.

2.1 Kvantitativ og kvalitativ metode

I metoder skilles det mellom kvantitative og kvalitative metoder. Kvantitative metoder handler om å kunne oppnå målbare enheter som gir mulighet til å foreta regneoperasjoner. Kvalitative metoder handler om å kunne fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland, 2015, s. 114). Den kvalitative metoden går i dybden og får frem det som er spesielt, data som samles inn tar også sikte på å få frem sammenhenger og helhet. Samtidig er det viktig å være klar over at det i en kvalitativ undersøkelse kan være elementer av kvantifisering. Det er måten man samler data på som i all hovedtrekk skiller disse metoderetningene (Dalland, 2015, s. 114). Dette litteraturstudiet er først og fremst et kvalitativt studie, fordi egenskaper som samarbeid og etterlevelse av regler og anbefalinger nødvendigvis er subjektive og vil være vanskelige å måle. Videre omhandler kvalitative metoder typisk et subjekt- subjekt forhold mellom forsker og informant (Bergsland & Jæger, 2015, s. 66). Studiet er innenfor et samfunnsvitenskapelig problemområde.

2.2 Redegjørelse for valg av litteratur

Studiet bygger på litteratur som er valgt ut for å belyse forhold som påvirker roller rundt barnets utvikling og foreldresamarbeid i en institusjonalisert hverdag. Sentral litteratur er derfor offentlige kilder som Rammeplanen, regelverk med mer som barnehagen må etterleve,

samt annen forskningsbasert faglitteratur som også omhandler barnehagen, foreldrene og barnas roller. Synet på oppdragelse og foreldresamarbeid er i stadig endring. Den utvalgte litteraturen er fortrinnsvis av nyere dato, men også noe eldre litteratur er tatt med for å gi et videre historisk perspektiv. Valg av kilder, samt fortolkning av styringsdokumenter og kilder kan virke inn på resultat så vel som konklusjon i et litteraturstudie.

3. Litteraturgjennomgang

3.1 Foreldresamarbeid

Foreldre er i de aller fleste tilfeller de viktigste personene i et barns liv, og er også den viktigste samarbeidspartneren for barnehagen. Nå som nær sagt alle barn går i barnehage er foreldresamarbeid viktigere enn noen gang, og barnehagen skal kunne forholde seg til mange forskjellige barn og foreldre på en gang (Glaser, 2016, s. 9). I dagens samfunn bærer barnehagen preg av et stort mangfold, hvor kulturell bakgrunn, kultur innad i familien, verdisyn og ulike familieformer finner sted. Dette vises i barne- og foreldregruppen hvor foreldre vil ha ulike krav og forutsetninger for barnehagen. Dette kan skape en utfordring for barnehagen og personalet, da personalet må kunne balansere foreldrene sine ønsker for eget barn samt ta hensyn til barnegruppen og barnehagens samfunnsmandat (Glaser, 2016, s. 9-13). Barnehagen bærer også et preg av ulik sosioøkonomisk bakgrunn hos både barn og foreldre (Broberg, Hagström & Broberg, 2014, s. 109). Det er formålsbestemmelsen som fastsetter hva som er barnehagens samfunnsmandat og hvilket verdigrunnlag barnehagene skal bygge på (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 9). Personalets rolle er avgjørende for foreldresamarbeidet i barnehagen. Dette kapitlet beskriver nærmere hva foreldresamarbeid er og bygger i stor grad på Nordahls (2007, s. 22) tre alternative utviklingsmuligheter for foreldrenes samarbeid med barnehagen.

Det er to begreper i *Barnehageloven* (2005) forståelse og samarbeid, som sammen dekker de ulike sidene ved kontakten mellom barnehagen og foreldrene. Rammeplanen for barnehagen beskriver begrepet *forståelse* som den gjensidige respekten og anerkjennelsen for hverandres ansvar og oppgaver i forhold til barnet. Mens det med *samarbeid* menes den regelmessige kontakten der informasjon og begrunnelser utveksles mellom ansatte og foreldre (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17). Definisjonen og forståelsen av foreldresamarbeid vil imidlertid variere fra den enkelte barnehage og hver enkelt person. Tolkningene i barnehagen bygges fra samme grunnlag, *Barnehageloven* (2005), men vil kunne tolkes på ulike måter (Slåtten, 2014, s. 275).

Samarbeid betyr i alminnelighet en samordnet innsats hvor en gruppe jobber sammen for å nå et felles mål (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 36). Faglærte og ufaglærte kan også legge ulik

vekt på hva samarbeid betyr. Faglitteraturen forklarer at samarbeid i barnehagen handler om barna som fellesmål, og samarbeid vil derfor være den fellesinnsatsen foreldre gjør med personalet i barnehagen (Grythe & Midsundstad, 2002, s. 36). Haug (1993, s. 129) beskriver også foreldresamarbeidet som den direkte relasjonen mellom foreldre med barn i barnehagen og personalet i barnehagen. Han velger derimot i motsetning til Grythe og Midsundstad å poengtere at det finnes et unntak for denne forståelsen, og det er foreldrerådet. Foreldrerådet er noe alle barnehager skal ha og står nedfelt i Barnehageloven (2005) §4. Hensikten er å sikre samarbeidet med barnas hjem. Foreldrerådet består av foreldrene til alle barna i barnehagen og skal fremme deres fellesinteresser og bidra til at samarbeidet med barnehagen gir et god barnehagemiljø (Foreldreutvalget for barnehager, s.a.). Reelt sett innbefatter derfor foreldresamarbeid også den direkte relasjonen mellom foreldrene (Haug, 1993, s. 129). Det er likevel samarbeidet mellom de individuelle foreldrene og personalet i barnehagen som til sist skal sikre det gode barnehagemiljøet (Grythe & Midsundstad, 2002, s. 44).

Barnehagene har fått et stadig større ansvar for barnas læring og utvikling, og et tett samarbeid med foreldrene er derfor nødvendig (Nordahl, 2007, s. 22). Nordahl (2007) viser til tre alternative utviklingsmuligheter for foreldrenes samarbeid og forhold til skolen, outsourcing av barndommen, delt ansvar for eleven og felles ansvar for eleven. Selv om dette hovedsakelig er rettet mot en skolesituasjon, er det likevel vesentlige likhetstrekk til foreldresamarbeidet i barnehagen om barnet.

I det første scenariet beskrives begrepet outsourcing av barndommen. Dette begrepet knytter seg til muligheten for at barnehagen tar over store deler av foreldrenes ansvar for barnas oppdragelse. I dette scenarioet vil ikke bare foreldrene finne seg til rette med at barnehagen tar over, men de vil også kreve det. Her er det barnehagen som skal sørge for at barnet lærer det de trenger å lære, barna skal få riktig mat og det er personalet i barnehagen sin jobb å sørge for at barnet oppfører seg bra. Dette er foreldre som ikke ser nødvendigheten av å engasjere seg og involvere seg i barnas hverdag i barnehagen. Foreldrene vil kunne fremstå som kravstore i samarbeidet med barnehagen, og det vil kunne oppstå store utfordringer hvis foreldrene ikke er fornøyde. I dette tilfellet er det barnehagen og personalet som gjerne blir stilt til ansvar, og det vil i liten grad eksistere et klima for et tett samarbeid om løsninger til beste for barna (Nordahl, 2007, s. 22).

I det andre scenariet beskrives den klare ansvarsfordelingen av oppgaver i forholdet mellom hjemmet og institusjonen. Her er det fordelingen knyttet til læring og oppdragelsen som står i fokus. I barnehagen kan dette relateres til fokuset på læring i leken, hvor for eksempel barnehagen har lek som legger vekt på utvikling av språklige ferdigheter. Det er her foreldrenes ansvar at barna er sosialt utviklet og at de blir levert «ferdig» oppdratt i barnehagen. Fellesansvaret er borte og fordelingen er klar mellom foreldrene og barnehagen. Dette skillet mellom foreldrene og barnehagen vil imidlertid kunne være vanskelig å praktisere. En slik todeling vil også kunne bidra til at barnehagen slipper å se kritisk på sin egen virksomhet når barna viser en problematisk atferd. Dette kan føre til konflikter i samarbeidet hvor det å fordele skyld er viktigere enn å samarbeide om løsninger til barnets beste (Nordahl, 2007, s. 23).

Det tredje scenariet realiseres gjennom etablering av et fellesansvar og et nært samarbeid med foreldrene. En sannferdig dialog preger gjerne samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen. Å kunne lytte, finne gode løsninger og støtte hverandre er begreper som preger denne typen samarbeid. Man kan si at de to institusjonene, hjem og barnehage, flyter over i hverandre. Foreldrene får medvirkning i barnehagens hverdag og de vil få en sterk innflytelse på egne barns læring og utvikling (Nordahl, 2007, s. 23).

Samarbeidet skal kunne styrke de voksne; jo større kjennskap man har til hverandre jo større trygghet har man til hverandre. Dette kan som regel motvirke angst og usikkerhet og vil kunne gjøre det lettere ta kontakt eller å snakke sammen- også om eventuelle uenigheter. Samarbeid skaper mulighet for gjensidig læring og støtte mellom hjemmet og barnehagen. Når foreldre og barnehagens personale gjør noe sammen (felles aktivitet), snakker sammen (kommunikasjon) og får vite noe om hverandre (informasjon), overføres kunnskaper, synspunkter, idéer, interesser og forståelse fra personalet til foreldrene og fra foreldrene til personalet. Dette bidrar til at begge parter vil kunne oppleve mening, innflytelse og støtte. Dette vil igjen styrke deres samspill rundt barnet og viser viktigheten av hva samarbeidet gjør for barna (Bø, 1998, s. 127).

Både barnehagen og foreldrene er med på å påvirke hvilken retning samarbeidet går, men det er alltid de profesjonelle, altså barnehagen og dens personale, som har et hovedansvar for å få til et fungerende samarbeid. Det er de profesjonelle som må legge til rette for kontakt, åpenhet, tillit og dialog (Drugli & Onsøien, 2010, s. 12). Dette bidrar til at begge parter

opplever mening, innflytelse og støtte som vil styrke deres samspill rundt barnet (Bø, 1998, s. 127).

3.2 Barnets beste i foreldresamarbeidet

Barn tilbringer stadig mer tid i offentlige institusjoner som barnehage (Johansen, 2009, s. 99). Dette resulterer i at deler av omsorgs- og oppdragelsesoppgaven i større grad enn før foregår utenfor hjemmet. Kapitlet retter fokuset mot barnet i samarbeidet og hvordan et dysfunksjonelt samarbeid kan påvirke barnets utvikling. Ikke alle klarer å gjøre alt eller huske på alt, så et 100% plettfritt samarbeid kan være vanskelig å oppnå. Henderson (1981) bemerker at den avgjørende faktoren ikke er hvilken type samarbeid man har, men at foreldresamarbeidet er noenlunde godt planlagt og helhetlig gjennomført (referert i Bø, 1998, s. 109).

Man kan si at det moderne barnet i dag er «dobbelsosialisert» (Drugli & Onsjøen, 2010, s. 17). Med dette menes det at barna befinner seg i minst to sentrale sosialiseringsarenaer hvor de blir påvirket av begge. God og gjensidig kommunikasjon mellom foreldre og personalet vil kunne ha en positiv effekt på barnets trivsel og utvikling i barnehagen. For barn vil hjem og barnehage til sammen mer eller mindre utgjøre helheten i livet deres. For å sikre at det å tilbringe tid på to oppdragelsesarenaer skal kunne fungere på en god måte, og for å kunne fremme barnets trivsel og læring, er det viktig at personale og foreldre samarbeider tett (Drugli 2010, s. 11).

Foreldresamarbeidet påvirker også utvikling og læring hos barna i skolen (Nordahl, 2007, s. 23). Eeva Huttunen konkluderer med at et velfungerende samarbeid mellom foreldrene og barnehagen er til det beste for barnets utvikling. Hun fant at samtale mellom barnehagens personale og foreldrene hadde en positiv virkning på foreldrenes holdninger til det pedagogiske arbeidet. Foreldrene fikk en større forståelse av det pedagogiske arbeidet da de fikk nærmere innsikt i barnehagens måte å arbeide på. Dette førte til at foreldrene ble mer opptatte av å utføre dette i hjemmet også. De fikk blant annet en større forståelse av betydningen for kjærlighet og trygghet. Et forbedret læringsmiljø i hjemmet viste seg også å ha betydning for barnets velferd og videre utvikling (referert i Bø, 1998, s. 107).

Et optimalt samarbeidet skal skape trygghet, stabilitet og sammenheng i barnets liv. Lind (1990) minner om hvor uhyre sårbart og påvirkelig barnet er overfor dårlige relasjoner

mellom foreldrene og personalet i barnehagen. Den synlige og positive kontakten mellom de voksne i barnets liv er med på å skape en trygghet og en opplevelse av at verden henger sammen. Når foreldrene og barnehagen er kjent med hverandres syn på læring og oppdragelse vil de få muligheten til å støtte hverandre og forebygge unødvendige konflikter (referert Bø, 1998, s. 125). Hoem (1978) trekker frem hvor viktig det er for barna at deres «gode situasjon» ikke blir oversett eller nedvurdert når de befinner seg i en annen situasjon, altså barnehagen. «Den gode situasjon» kommer først og fremst fra hjemmet. Det er her barnets første sterke opplevelser med å få tilfredsstilt grunnleggende behov gjerne starter. For et barn er det en stor påkjenning å skulle oppleve at barnehagen, overser eller snakker nedsettende om barnets hjemkultur. Dette gjelder også andre veien, at barnehagen ikke blir snakket nedsettende om i hjemmet (referert i Bø, 1998, s. 126). Et optimalt samarbeid er derfor klart hensiktsmessig for utviklingen og læringen hos barn (Nordahl, 2017, s. 23). Da et dysfunksjonelt samarbeid kan føre til at barna ikke får den støtten de trenger i sin utvikling og læring.

3.3 Styringsdokumenter om foreldresamarbeid

For å kunne ivareta barna på en best mulig måte, regulerer myndighetene barnehagen som samfunnsinstitusjon gjennom lover og forskrifter. På et formelt og juridisk grunnlag har myndighetene pålagt barnehagen å samarbeide med hjemmet. Dette vises gjennom lover og forskrifter som Lov om barnehager, Rammepplan for barnehagens innhold og oppgaver, Stortingsmeldinger og også i FNs barnekonvensjon. Disse legger vesentlige premisser for foreldresamarbeidet med barnehagen (Thoresen, 2017, s. 77), og er satt sammen for at barna skal sikres god livskvalitet. For å kunne sikre og ivareta barna, bør barnehagen som organisasjon ha god kunnskap og kompetanse på hva barnehagen er pliktig å utføre. Barnehagens leder har et spesielt ansvar for dette (Skogen, 2014, s. 27).

Kapittelet tar for seg noen av de viktigste styringsdokumentene som myndighetene har pålagt barnehagen å følge når det kommer til foreldresamarbeid. Kapittelet inneholder ikke alle styringsdokumenter som omhandler eller nevner foreldresamarbeid.

3.3.1 Lov om barnehager

Lov om barnehager legitimerer både virksomheten og barnehagelæreryrket. Den definerer det grunnlaget virksomheten bygger på og skal realisere, altså utføre (Thoresen, 2017, s. 147).

Lov om barnehager er derfor barnehagens viktigste grunnlagsdokument.

Barnehageloven (2005, § 7) fastslår at alle barnehageeiere skal fastsette egne vedtekter. Vedtektene skal inneholde opplysninger som er av betydning for foreldres forhold til barnehagen. § 4 (2005) omhandler foreldreråd og samarbeidsutvalget i barnehagen; enhver barnehage skal ha et foreldreråd og et samarbeidsutvalg for å sikre samarbeidet med barnas hjem. Et samarbeidsutvalg (SU) består av foreldre og ansatte i barnehagen og eventuelt eier hvis ønskelig. Foreldreutvalget for barnehager (s.a.), beskriver SU som et rådgivende, kontaktskapende og samordnende organ for alle parter med et ansvar for barnehagens innhold og drift. Disse utvalgene blir altså fellesarenaer for et generelt foreldresamarbeid.

3.3.2 Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver

Forskrift for rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, oftest bare kalt rammeplanen, er et annet sentralt dokument som er bestemmende for virksomheten (Thoresen, 2017, s. 152). Rammeplanen er en forskrift hjemlet i Barnehageloven, og gir Kunnskapsdepartementet myndighet til å kunne vektlegge barnehagens oppgaver slik de ønsker.

Rammeplanen skal sikre alle barn et likeverdig barnehagetilbud av god kvalitet. Den skal også gi informasjon til foreldrene om hva de kan forvente av barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 12). Målet med Rammeplanen er å gi styrer, pedagogiske ledere og det øvrige personalet en forpliktende ramme for planlegging, gjennomføring og vurdering av barnehagens virksomhet (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 6). Rammeplanen er et dokument som retter seg mot barnehagens personale som et redskap som veileder ved planlegging, dokumentasjon og vurderinger. Den retter seg mot foreldre for å gi de innsikt i barnehagens virksomhet og gir dem en mulighet til medvirkning og medbestemmelse. Det er samarbeidet med barnas hjem som skal ligge til grunn for virksomheten. Planen fremhever i tillegg til fokuset på barns sosialkompetanse, betydningen av de voksnes holdninger, kunnskaper og ferdigheter til å møte, forstå og oppdra barn til å bli aktiv deltakende i det demokratisk samfunnet. Planen har både et her- og nå perspektiv og et framtidsperspektiv (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 7).

3.3.3 FNs barnekonvensjon

Rammeplanen pålegger alle barnehager å bygge sin virksomhet på et verdigrunnlag og innhold som er fastsatt i Barnehageloven og på internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 6). FNs barnekonvensjon har en relativ stor rolle i samarbeidet mellom barnehagen og foreldrene. Barnekonvensjonen ble i 1989 vedtatt av FN og ratifisert av Norge i 1991, før den i 2003 ble inkorporert i norsk lov. I kunnskapsdepartementets Rammeplan (2011, s. 6) står det at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn for alle handlinger rettet mot barn som foretas av myndigheter eller organisasjoner. Barnekonvensjonen vektlegger barns rett til å kunne uttrykke seg, og (FN, 2004) poengterer at:

De stater som er part i denne konvensjon, skal respektere og sikre de rettigheter som er fastsatt i denne konvensjon for ethvert barn innenfor deres jurisdiksjon, uten diskriminering av noe slag og uten hensyn til barnets, dets foreldres eller verges rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politiske eller annen oppfatning, nasjonale, etniske eller sosiale opprinnelse, eiendomsforhold, funksjonshemming, fødsel eller annen stilling. (Art. 2)

FNs barnekonvensjon poengterer at ved alle handlinger mot barn, enten de blir foretatt av offentlige eller private velferdsorganisasjoner skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. De partene som er medlem av denne konvensjonen påtar seg å sikre at barnet får den beskyttelsen og omsorgen som er nødvendig for barnets trivsel og livskvalitet (FN, 2004, Art. 3). Artikkel 5 i FNs barnekonvensjon (2004) omhandler foreldreveiledning. Her står det at partene skal respektere det ansvaret og de rettigheter og forpliktelser som de med juridisk ansvar for barnet har for å kunne gi barnet den veiledning og støtte som er tilpasset dets gradvise utvikling.

3.3.4 Stortingsmelding nr. 41 - Kvalitet i barnehagen

Stortingsmeldingen om kvalitet i barnehagen tydeliggjør Regjeringens ambisjon om å sikre et barnehagetilbud av høy kvalitet for alle. Barnehagen skal gi barna en opplevelse av mestring, lek og læring og bidra til at barna utvikler seg og deltar aktivt i et sosialt og kulturelt fellesskap. Den sier videre at barnehagen skal bidra med god stimulering til læring for barna, samt være en god støttespiller for foreldrene i omsorgen for barna (Kunnskapsdepartementet, 2009, kapittel 1.1).

I del 1, kapittel 5 beskrives det hvor viktig et godt og tillitsfullt samarbeid mellom hjem og barnehage er for det enkelte barnets trivsel, utvikling og læring. Foreldrene må bli møtt med åpenhet fra barnehagen, hvor de legger til rette for et nært samarbeid om det enkelte barnets trivsel og utvikling. I barnehagen har personalet et ansvar for å gi foreldrene nødvendig informasjon samt invitere foreldrene til medvirkning. Betingelsen for et godt samarbeid mellom foreldrene og personalet i barnehagen er ifølge Stortingsmelding nr. 41 basert på gjensidig respekt og anerkjennelse. Her poengteres det at det er foreldrene som har hovedansvaret for barnets oppdragelse, jf. Barnehageloven § 30. Foreldrene har et omsorgsansvar for barnet i tillegg til bestemmelsesrett på barnets vegne. Når barnehagen har ansvar for barnet, tar barnehagen seg av deler av omsorgs- og oppdrageroppgavene. Da barnehagene representerer et kompletterende miljø til hjemmet, må det blant annet vises forståelse og respekt for de ulike familieformer som måtte forekomme. Den daglige dialogen mellom foreldrene og barnehagen er det som først og fremst bidrar til god kvalitet for det enkelte barnet (Kunnskapsdepartementet, 2009, kapittel. 5-5.1).

3.4 Kunnskap og holdninger hos barnehage og ansatte

Å møte foreldrene med en ikke-dømmende holdning hvor respekt og anerkjennelse for andres syn og verdier også er til stede i situasjoner der disse er totalt forskjellige fra egne meninger, er av stor betydning. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit (Kunnskapsdepartementet, 2011, s 17). Som ansatt i barnehagen er det nødvendig og fullt ut mulig å kunne anerkjenne den andre, samtidig som man gjør kjent andre alternative handlingsmåter uten å bli fremstilt som en moraliserende bedreviter (Glaser, 2016, s. 84). Dette kapitlet belyser barnehagen og personalets rolle i samarbeidet og hvordan holdninger og kunnskap er avgjørende for et godt samarbeid.

Kunnskap, ferdigheter og holdninger er vesentlig for barnehagens eksistensgrunnlag. Det er viktig å ha evne og vilje til avlæring og relæring. Avlæring er å kunne legge bort det som ikke lenger er gyldig. Relæring er evnen til å lære igjen, eller å forstå egen kompetanse i nye sammenhenger (Gotvassli, 2015, s. 120). Utvikling av læringskompetanse krever evne til metakunnskap, altså kunnskap om egen kunnskap og de begrunnelsene og erfaringene som ligger bak den kunnskapen vi har. En utfordring er å kunne sette ord på det man kan og begrunne hvorfor man gjør som man gjør. Dette krever vilje og evne til å analysere seg selv

og sine handlinger. En slik kompetanse hos de ansatte krever en kultur som er kjennetegnet av nysgjerrighet, utforskertrang og mot (Gotvassli, 2015, s. 120-121).

Rothuizen og Togsverd snakker om hvordan man skal kunne vise til faglige aspekter ved profesjonen gjennom å kunne redegjøre for sine handlinger, og å kunne utøve kritikk av egne eller andres handlinger ved å vise til fagkunnskap. De forstår ikke bare fagspråk som en samling av ord og uttrykk, men som en måte å resonnerer på. Å resonnerer pedagogisk forklarer de som måten å tematisere det pedagogiske som pedagogisk, altså at man åpent kan spørre, undersøke eller overveie hva som er det pedagogiske i en situasjon (sitert i Juritsen & Østmoen, 2015, s. 156-157).

Evnen til refleksjon må være et særpreg ved de som jobber i barnehagen for å kunne fungere som profesjonelle yrkesutøvere i dagens barnehager. Dette fordi man ikke følger alle styringsdokumentene for barnehagen helt slavisk. Barnehagen og dens personell bør derimot kunne lese, tolke og videreutvikle dem på en kritisk måte, samt være i stand til å se det pedagogiske handlingsrommet de gir. Med andre ord trenger de som jobber i barnehage analytisk kompetanse (Rønning, 2014, s. 177-178). Løvlie argumenterer for hvordan profesjoners yrkesutøvelse bør være basert på teoretisk tyngde, barnefaglig kyndighet og profesjonelt skjønn. Gjennom dette blir barnehagen og personalets evne til å kunne resonnerer kritisk og kunne gi pedagogiske begrunnelser sentralt (referert i Juritsen & Østmoen, 2015, s. 158).

Resultatet av å reflektere over egne handlinger kan ses gjennom Argyris (1990) sin modell om enkelt- og dobbeltkretslæring. Det kalles for enkeltkretslæring når det skjer en korreksjonsprosess hvor personalet korrigerer for en feil eller uhensiktsmessig adferd i barnehagen. Barnehagen endrer en atferd fordi resultatet ikke er som de ønsker. Her blir ikke de mest grunnleggende premissene kunnskapen bygger på problematisert (referert i Larsen & Slåtten, 2014, s. 234). Gjennom å reflektere og sette ord på den uuttalte kunnskapen vil forståelsen over handlingsmåten i en gitt situasjon gjøre personalet i barnehagen mer bevisst på sine handlinger. Dette gjør at de mer grunnleggende premissene kunnskapen bygges på problematiseres, dette blir da kalt dobbeltkretslæring da det stilles spørsmål til verdiene som det handles fra. Det oppnås mer radikale endringer ved å kunne endre mål og verdier for sine handlinger (Larsen & Slåtten, 2014, s. 234). Det er først når barnehagen stiller spørsmål, altså reflekterer kritisk, til sine handlinger at de oppnår et annet nivå av læring, et annet nivå av læring oppnås altså med dobbeltkretslæring. Larsen og Slåtten (2014) gir praksisfortellinger

som en måte ledelsen kan få sine ansatte til å se kritisk på en handling. Hvor man kan få større forståelse for hva egne handlinger har å si for den gitte situasjonen (Larsen & Slatten, 2014, s. 135).

Personalets oppfatninger av hvordan foreldresamarbeidet bør være, er avgjørende for hvordan samarbeidet blir. Derfor er det nødvendig at ledelsen og personalet som skal arbeide med barna innen institusjonen, har et gjennomtenkt og bevisst forhold til samarbeidet (Bø, 1998, s. 131).

Lederen har en særlig viktig oppgave i forbindelse med foreldresamarbeidet. En leder skal ikke bare møte foreldrenes daglige spørsmål men også kunne formidle barnehagens oppdrag og kunne klargjøre rammebetingelsenes betydning for alle i barnehagen. Generelt er lederens hovedoppgave å gi arbeidet retning og stå for institusjonens utvikling. En leder må derfor kjenne oppgavene som er gitt til denne samfunnsinstitusjonen, samt tydeliggjøre denne for personalet. Lederen må også kunne drøfte dette med personalet for å skape en oppslutning om oppgavene til barnehagen. Lederen skal kunne lede de ansatte slik at de best mulig kan løse de oppgavene som er gitt i samfunnsmandatet. En leder har ikke bare administrative relasjonelle forhold, men også etiske. Filosofen Martin Buber benevner JEG-DU-forholdet med at vi alltid lever i relasjoner og i gjensidig avhengighet av hverandre, dette gjør oss også sårbare. Dette gjelder i forholdet mellom voksne og barn, men også mellom de voksne. Enten det er leder og ansatt eller leder og foreldre (referert i Thoresen, 2017, s. 185-186).

Lederen må kunne håndtere makten han eller hun har med klokskap og ansvar for at oppgavene barnehagen har, i møte med foreldre og barn, skal kunne bli ivaretatt. Dette skal skje slik at barnehagen skal kunne samarbeide om barna i forståelse med hjemmet slik loven uttrykker. Lederen må også sørge for at de ansatte i barnehagen trives, med å kunne lytte, respektere og gi tillitt. Barnehagen skal være et godt sted for barna, hvor de skal få nødvendig omsorg og kunne leke og lære. Skal barnehagen lykkes med dette må de ansatte trives. Dette krever etisk bevisste, kunnskapsrike og kloke ledere, inkludert pedagogiske ledere. (Thoresen, 2017, s. 205). Kunnskap og holdninger hos barnehage og ansatte er derfor av betydning for foreldresamarbeidet.

3.5 Tilrettelegging for et godt foreldresamarbeid i barnehagen

Sammenhengen mellom kompetanse og kvalitet i barnehagen kan man først si noe om etter at man har sett på hva kompetanse er og hvilke elementer som inngår i dette. Begrepet kompetanse kommer fra det latinske *competenia*, som betyr sammentreff eller skikkethet til å utføre et arbeid (Gotvassli, 2015, s. 17). Kompetanse har mangfoldige definisjoner, men de fleste definisjonene inneholder begreper som å kunne utføre funksjoner, handlingsberedskap, tilstrekkelige kunnskaper, ferdigheter, holdninger erfaringer osv. (Gotvassli, 2015, s. 17). Ofte er kompetanse noe som «sitter i hodet» til folk eller som er innleiret i handlinger. Den er derfor mindre styrbar enn andre typer ressurser og gjerne mer mangfoldig. Synet på kvalitet dreier seg om hvordan barn og foreldre opplever barnehagen som en pedagogisk institusjon. Det kan være vanskelig å definere hva kvalitet i barnehagen er for foreldrene da tanker og erfaringer i en del sammenhenger er individuelt betinget, og knyttet til den enkeltes forventninger og behov (Meyer, 2005, s. 89).

Hva foreldre trenger for å kunne oppleve at de fungerer som foreldre vil selvsagt variere. Foreldre er ulike, for eksempel med hensyn til familiestruktur, kjønn, alder og utdanning, men bak forskjellene kan man se om det ligger noe mer grunnleggende og felles (Bø, 1998, s. 21-22). Hvordan en situasjon oppleves er alltid viktig. En opplevelse kan kalles for en persons indre vilkår. Det kan være nyttig å peke på tre sentrale vilkår når det gjelder å styrke foreldrenes rolle som foresatte. For det første vil foreldresamarbeidet styrkes ut av en opplevelse av å se mening. Dette kan være å se sammenhenger, ha bevissthet om ønsker man vil oppnå og tanker og bestemmelser om hvorfor en bestemt innsats er viktig. For det andre er det viktig kunne oppleve at man har en innflytelse, altså at det man gjør betyr noe, for eksempel å ha følelsen av at det man gjør kan påvirke ens egen og barnets situasjon og utvikling. Den tredje innebærer at man trenger opplevelse av at man har støtte. Å ha støtte er at man vet at det finnes folk som bryr seg om barnet, foreldrene og familien, og at man får hjelp hvis man trenger det. I tillegg til dette er det av stor betydning hvordan foreldrenes oppfatning av seg selv og barnet er (Bø, 1998, s. 21-22).

I yrkesgrupper hvor man jobber tett med foreldre er det viktig å kunne forstå de best mulig, for å kunne gjøre jobben sin godt nok. Gjennom en økt forståelse av foreldrenes livssituasjon kan foreldresamarbeidet selv komme frem i et bedre lys. Hvordan fagfolk møter foreldre har også noe å si for hvordan foreldrene opplever sin situasjon. Ved å fremme foreldrenes opplevelse av å se mening, å ha innflytelse og ha støtte, styrkes foreldrene og samarbeidet

mellom dem og de barnehageansatte (Bø, 1998, s.99, 117-119). Bronfenbrenner har gitt tre stikkord for hvordan foreldre og barnehagen kan skape forbindelseslinjer mellom barnas hjem og barnehagen. Disse er felles aktivitet, informasjon og kommunikasjon som tidligere nevnt i oppgaven. Disse stikkordene er med på å legge til rette for et godt samarbeid (Bø, 1998, s. 127).

Et samarbeid må også inneholde rom for konflikter. Med dette betyr det at konflikter er en del av samarbeidet og bør ikke bli gjemt bort under et harmonisyn hvor alt er flott og fint. Begge parter må kunne ha lov til komme med innvendinger og kunne ta imot kritikk. Styrken til å klare dette og takle dette kommer når partene også er sammen om hyggelige hendelser og tiltak (Bø, 1998, s. 118).

Det bør være tilrettelagt for konflikter i et foreldresamarbeid, fordi et godt samarbeid må være noe mer enn fravær av konflikter. Et godt samarbeid er ifølge Bø (1998) ikke tilstede hvis

- det fins konflikter ingen tør å ta opp
- foreldre og lærere/ansatte aldri har fortalt hverandre hvilke tanker de har om oppdragelsen av barna
- foreldre vet lite om hva som skjer i institusjonen
- lærere/ansatte vet lite om barnets situasjon hjemme
- de voksne fra hjem og institusjon aldri har konkrete og praktiske gjøremål sammen. (s. 118)

Foreldre er en viktig samarbeidspartner for barnehagen, sammen har foreldre og barnehagepersonell et felles ansvar for at samarbeidet utvikler seg i ønsket retning. Til tross for at begge parter har en viktig rolle for et godt samarbeid er det fortsatt viktig å merke seg at barnehagen har hovedansvaret for å initiere dette samarbeidet (Grythe & Midtsundstad, 2002, s. 44). Så langt det er mulig må barnehagen være lydhør for foreldrenes forventninger og ønsker både som enkeltpersoner og gruppe (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 18).

Tilrettelegging for foreldresamarbeid er derfor nødvendig om en skal lykkes med barnets utvikling og ha et samarbeid som er til barnets beste. Dette gjør at samarbeid, forståelse, ivaretagelse av barna og barns utvikling er noen av de mange nøkkelordene vi kan finne i *Rammeplan for barnehagen* i kapittel 1.6 som omhandler samarbeidet med barnas hjem. Samarbeidet mellom foreldre og barnehagen skal gi en mulighet til å bygge opp en nødvendig

og gjensidig forståelse for de dilemmaer som kan oppstå i barnehagen.
(Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17).

4. Drøfting

Et velfungerende foreldresamarbeid må bygge på respekt og anerkjennelse for hverandres holdninger, meninger og sosioøkonomiske bakgrunn, og baserer seg videre på de voksnes holdninger til hverandre og den samordnede innsatsen for å nå et felles mål (Grythe og Midtsundstad, 2002, s. 36). Dette betyr at barnehagen må anerkjenne foreldrene som sin viktigste samarbeidspartner (Glaser, 2012, s. 9). Foreldresamarbeid handler også om den regelmessige kontakten hvor informasjon og begrunnelser blir utvekslet mellom barnehagen og foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17), og er altså noe mer enn kun den relasjonen som oppstår mellom personalet i barnehagen og foreldrene. Ifølge Haug (1993, s. 129) er det like mye den direkte kontakten mellom foreldrene innad i barnehagen som gjelder i et foreldresamarbeid da dette i følge han også bidrar til et godt barnehagemiljø.

Det å ha regelmessig god kontakt mellom foreldrene og personalet er naturligvis nødvendig for et samarbeid, men er ikke nødvendigvis det samme som samarbeid. «God kontakt» kan man ha uten å noen gang samarbeide om noe som har med barnets utvikling å gjøre (Ladberg, 1977, s. 46). Grünbaum (1977) mener at relasjonen mellom foreldrene og personalet er mer preget av selve kontakten enn av hvordan samarbeidet fungerer (referert i Haug, 1993, s. 130). Om dette er tilfelle i foreldresamarbeidet i en barnehage er vanskelig å si noe om, men som Haug (1993) beskriver er det av stor betydning at barnehagens ansatte har kjennskap til, innsikt i og forståelse for hvordan man legger til rette for et godt samarbeid rundt det enkelte barnet (Haug, 1993, s. 130). Med riktig kunnskap og gode holdninger kan barnehagen og personalets møte med foreldrene basere seg på å gi dem bekreftelse og anerkjennelse for den betydningen de har for barnet (Glaser, 2016, s. 67-68), og bidra til at foreldrene forblir de viktigste personene i barnets liv.

Barns utvikling og læring er sårbart og påvirkes i stor grad av samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen (Nordahl, 2007, s. 23). Et velfungerende og gjensidig samarbeid vil derfor være en forutsetning for å skape trygghet og stabilitet i barnets liv (referert i Bø, 1998, s. 107).

Barnehagen må være bevisst på ikke å overstyre eller overkjøre barnas foreldre, selv om de mener noe er til det beste for barnet, men heller fokusere på at barnehagens rolle er å skape trygghet og stabilitet i barnets liv sammen med foreldrene. For barn vil det være en stor påkjenning å oppleve at barnehagen snakker ned hjemmet, men det vil også gi en negativ påvirkning hvis hjemmet snakker nedsettende om barnehagen (Bø, 1998, s. 126). Dette kan imidlertid være krevende, spesielt i en tid hvor de fleste barn har minst to sosialiseringarenaer (Drugli & Onsøien, 2010, s. 17). God og gjensidig kommunikasjon er med på å skape en bedre innsikt i hverandres hverdag, og kan derfor bidra til at barnet får et godt læringsmiljø på flere arenaer og bidrar til et forsterket læringsmiljø med større muligheter for utprøving og personlig utvikling (Bø, 1998, s. 107).

I en hverdag med en institusjonalisert oppvekst, er det av stor betydning å ha et felles utgangspunkt. Barnehageloven, rammeplanen og barnehagens egne vedtekter er eksempler på slike styringsdokumenter som gir tydelige rammer for et samarbeidet som skal ivareta barna (Barnehageloven, 2005, § 1), sikre barna et likeverdig barnehagetilbud (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 12) og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i alt arbeid med barn. Barnehagen defineres også inn i en rolle der de skal være en god støttespiller for foreldrene, og med gjensidig respekt for hverandres ansvar for barnet. Dette er i overensstemmelse med FNs barnekonvensjon (FN, 2004, Art. 5). Ved en eventuell uenighet mellom barnehagen og foreldrene, er det altså ikke barnehagen som sitter med hovedansvaret for barna. Dette er nedfelt i både barnehageloven og i barnekonvensjonen (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17).

For å kunne skape tillit mellom foreldre og barnehage og komme tettere inn på barna og familien, påpeker også styringsdokumentene betydningen av en tidlig innsats i foreldresamarbeidet (Thoresen, 2017, s. 56-57). Dette er også beskrevet av Mahmood (2013) som sammenlikner det med å klatre opp en stige: «The goal achieved at step one, successfully grasping the next rung, provides the foundation for an even higher climb» (Mahmood, 2013, s. 61). Det er derfor grunn til å tro at kunnskap om og implementering av styringsdokumentenes innhold vil bidra til at et godt samarbeid virkelig blir til det beste for barnets utvikling.

Personalets kunnskaper og holdninger til foreldresamarbeidet vil være med å påvirke barnets utvikling. En ikke-dømmende holdning basert på respekt, anerkjennelse, gjensidig åpenhet og tillit er alle med på å påvirke barnas utvikling, i den forstand at personalet åpner for et godt samarbeid med foreldrene (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 17). Evnen til å kunne reflektere over egne handlinger må og bør være et særpreg for de som jobber i barnehage (Rønning, 2014, s. 177). Personalet må ha kunnskap som gjør dem i stand til å vise til faglige aspekter ved profesjonen der de begrunner sine handlinger eller ser begrunnelsen i andres handlinger ved å bruke fagkunnskapen (Juritsen & Østmoen, 2015, s. 156-157). Med gode kunnskaper om foreldresamarbeid og det å jobbe med barn er det grunn til å tro at man blir mer bevisst på sin rolle og evnen til å resonnerer pedagogisk – dette innebærer at man må kunne overveie om det man sier eller gjør i det daglige faktisk har pedagogisk betydning (sitert i Juritsen & Østmoen, 2015, s. 156-157). Et eksempel på dette kan være når man nok en gang ber foreldrene om å ta med votter, men ikke forklarer den pedagogiske årsaken til dette (barnet fryser og får ikke like lang utetid).

Bø, (1998, s. 131) bemerker at det er personalets oppfatninger av foreldresamarbeidet som er mest avgjørende for hvordan samarbeidet blir. Å kunne vise til faglige aspekter betyr at man i sin profesjon, her barnehagen, skal kunne redegjøre for sine handlinger og utøve kritikk til egne og andres handlinger ved å vise til fagkunnskap (Juritsen & Østmoen, 2015, s. 156-157). For å skape gode holdninger og styrke det teoretiske grunnlaget i barnehagen er det vesentlig for barnehagens eksistensgrunnlag å ha evne og vilje til å legge bort det som ikke lenger er gyldig, samt å ha evnen til å tilegne seg ny kunnskap (Gotvassli, 2015, s. 120). Derfor er det nødvendig at ledelsen og personalet som skal arbeide med barna innen institusjonen, har et gjennomtenkt og bevisst forhold til samarbeidet (Bø, 1998, s. 131).

Gjennom åpenhet, lydhørhet for foreldrene og deres forventinger og ønsker, respekt og profesjonell tilrettelegging for konfliktløsning kan barnehagen legge til rette for et fungerende foreldresamarbeid (Kunnskapsdepartementet, 2011, s. 18). Dette betyr at foreldrene må gis mulighet for å ytre sine meninger, de må ha reell innflytelse og få støtte når ting er vanskelige (Bø, 1998, s. 21-22). Forholdet mellom barnehage og foreldrene skal være basert på et likeverdighetsforhold (Bø, 1998, s. 127).

Bronfenbrenners tre stikkord (referert i Bø, 1998, s. 127): felles aktivitet, kommunikasjon og informasjon kan være nyttige for å skape et tettere forhold til foreldrene og vil være til hjelp i situasjoner man føler man ikke har den nære kontakten til foreldrene som man skulle ønske. Felles aktivitet, for eksempel felles turer, foreldremøter eller besøksdager med aktiviteter, kan både bringe personalet i barnehagen nærmere foreldrene, men også være gunstig ved at alle tre parter (barnet inkludert) bringes nærmere hverandre. Thoresen viser også med lignende eksempler hvordan foreldresamarbeidet kan styrkes gjennom sosiale tilstelninger både med og uten barna (Thoresen, 2017, s. 83-84). Kommunikasjon er også nyttig ved at man kan bli gjensidig kjent med forhold som kan påvirke barnets situasjon i og utenfor barnehagen, for eksempel om hvordan dagen har vært, om saker utenfor barnehagen som jobbmessige forhold mm. Bringe/ hente situasjonen kan være en møteplass for slik kommunikasjon. Det tredje stikkordet Bronfenbrenner beskriver er informasjon, og dreier seg mest om det som er relevant for den jobben barnehagen utfører (referert i Bø, 1998, s. 127).

Disse tre måtene for å samarbeide kan virke veldig harmoniserende, men det er også viktig at barnehagen legger til rette for at det er normalt at konflikter oppstår. Barnehagen må derfor gi uttrykk for at det er lov å komme med innvendinger og gi kritikk, så vel som ros, og at dette gjelder begge parter (Bø, 1998, s. 118). Barnehagen har et spesielt ansvar for denne tilretteleggelsen (Grythe & Midtsundstad, 2002, s. 44). Med en tydelig kommunikasjon kan man gi foreldrene et inntrykk av at barnehagen alltid er der for barna og de voksne (Thoresen, 2017, s. 56-57). Denne tilliten gjør at man kommer tettere inn på barna og familien og danner fundamentet for et velfungerende foreldresamarbeid.

For at samarbeidet mellom foreldre og barnehage virkelig blir til barnets beste, er det ytterst viktig at foreldrene involveres slik at de både får og kan ta en nøkkelposisjon med hensyn til barnets utvikling - selv om barnet tilbringer mye av sin tid i en barnehage (Glaser, 2016, s. 84). Barnehagen, som profesjonell part, har et spesielt ansvar for å tilrettelegge for dette. «Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» (Kunnskapsdepartementet, 2011, s 16). I følge Bronfenbrenner kan felles aktivitet, kommunikasjon og informasjon være nyttige verktøy for å skape et tettere forhold til foreldrene (referert i Bø, 1998, s. 127).

Barnehagen skal ifølge Barnehageloven (§ 2) være en pedagogisk virksomhet og stiller derfor større krav til barnehagepersonalets utdanning. I et forslag til ny lovgivning anbefales det at den pedagogiske kompetansen i barnehager bør styrkes, blant annet gjennom mange nok pedagoger (Slåtten, 2014, s. 275-276). Kulturen i den enkelte barnehagen (inkluderer barnehagens ledelse) må være basert på et «kunnskapsrikt» grunnlag der evnen til å reflektere over egne handlinger og holdninger bør være et særpreg for de som jobber der (Rønning, 2014, s. 177).

5. Konklusjon

Barns utvikling og læring er sårbart og påvirkes i stor grad av samarbeidet mellom foreldrene og barnehagen. Et velfungerende foreldresamarbeid bygger på de voksnes holdninger til hverandre og den samordnede innsatsen for å nå et felles mål, noe som betyr at barnehagen må anerkjenne foreldrene som sin viktigste samarbeidspartner.

For at samarbeidet mellom foreldre og barnehage virkelig blir til barnets beste, er det ytterst viktig at foreldrene involveres slik at de både får og kan ta en nøkkelposisjon med hensyn til barnets utvikling - selv om barnet tilbringer mye av sin tid i en barnehage. Barnehagen, som profesjonell part, har et spesielt ansvar for å legge til rette for dette. Felles aktivitet, kommunikasjon og informasjon kan være nyttige verktøy for å skape tettere bånd mellom barnehagen og foreldrene.

Kulturen i den enkelte barnehagen må være basert på et «kunnskapsrikt» grunnlag der evnen til å reflektere over egne handlinger og holdninger bør være et særpreg for de som jobber der. Dette innebærer også kompetanseheving og et jevnlig fokus fra både barnehagen og de ansatte om å holde seg oppdatert og bevisst implementere og bruke denne kunnskapen i barnehagens hverdag.

Gjennom åpenhet, lydhørhet for foreldrene og deres forventinger og ønsker, respekt og profesjonell tilrettelegging for konfliktløsning kan barnehagen legge til rette for et fungerende foreldresamarbeid. Forholdet mellom barnehage og foreldrene må være basert på et likeverdig forhold. Barnehageloven, rammeplanen og barnehagens egne vedtekter er eksempler på nyttige styringsdokumenter som gir tydelige rammer for foreldresamarbeidet.

Lykkes samarbeidet mellom foreldre og barnehagen som samfunnsinstitusjon ligger det godt til rette for at barnet trives og føler stabilitet og sammenheng i eget liv, forholder seg selvstendig og kritisk til normer og ulike former for påvirkning – og selv kan bli et aktivt deltakende menneske i morgendagens demokratiske samfunn.

Ulike former for foreldresamarbeid og rollen som profesjonell ansatt i en barnehage synes godt belyst i litteraturen. Det kan imidlertid se ut til at den betydningen det store antallet ufaglærte kan ha i et foreldresamarbeid burde vært undersøkt nærmere.

6. Litteraturliste

Askland, L. & Sataøen, S. O. (2013). *Utviklingspsykologiske perspektiv på barns oppvekst*. (3. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Barnehageloven, LOV-2005-06-17-64. (2016). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (2015). Bacheloroppgaven. I M. D. Bergsland & H. Jæger (Red.), *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen* (s. 51-86). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2014). *Tilknytning i barnehagen: Hva betyr trygghet for lek og læring?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Bø, I. (1998). *Foreldre og fagfolk: Samarbeid i barnehage og skole*. Otta: Tano Aschehoug.

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving* (5. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

Drugli, M. B. (2010). *Liten i barnehagen. Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm.

Drugli, M. B. & Onsjøen, R. (2010). *Vanskelige foreldresamtaler- gode dialoger*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Eriksen, T. H. & Sajjad, T. A. (2016). *Kulturforskjeller i praksis* (6. utg.). Oslo: Gyldendal Akademisk.

FN. (2004). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet. Hentet fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Foreldreutvalget for barnehager. (s.a.). *Hva er et samarbeidsutvalgs ansvar og rolle? 2017*. Hentet fra <http://www.fubhg.no/hva-er-et-samarbeidsutvalg.282524.no.html>

Glaser, V. (2016). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn*. Oslo: Universitetsforlaget.

Gotvassli, K-Å. (2015). *Strategisk kompetanseutvikling i barnehagen*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Grythe, J. & Midtsundstad, J. H. (2002). *Foreldresamarbeid i barnehagen: muligheter og begrensninger- idealer og realiteter*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS- Norwegian Academic Press.

Haug, P. (1993). *Foreldre, barn og barnehage* (2. utg.). Oslo: Det Norske Samlaget.

Johansen, B. (2009). *Førskolelærere om barns oppholdstid i barnehagen*. Nordisk barnehageforskning, 2(3), 99-113.

Juritsen, L. & Østmoen, J. P. (2015). Barnehagelærerens muntlige fagspråk: utfordringer og muligheter. I B. A. Hennum, M. Pettersvold & S. Østrem (Red.), *Profesjon og kritikk* (s. 201-219). Bergen: Fagbokforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2009). *Kvalitet i barnehagen*. (Meld. St. 41, 2008-2009). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/78fde92c225840f68bce2ac2715b3def/no/pdfs/stm200820090041000dddpdfs.pdf>

Kunnskapsdepartementet. (2011). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. (Rev. utg.). Oslo: Departementet.

Ladberg, G. (1977). *Daghjem: oppbevaringssted eller barnemiljø?* Oslo: Gyldendal.

Larsen, A. K. & Slåtten, M. V. (2014). *Nye tider: Nye barnehageorganisasjoner*. Bergen: Fagbokforlaget.

Mayer, E. S. (2005). *Pedagogisk lederskap* (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Mahmood, S. (2013). *First-Year Preschool and Kindergarten Teachers: Challenges of Working With Parents*. School Community Journal, 23(2), 55-85.

Norreén, L. C. & Hoffart, Å.-B. (2012). *Hjem- barnehage*. Oslo: Foreldreutvalget for barnehager (FUB). Hentet fra <http://askergard.no/Filer/Ressursheftet%252BHjem%252B-%252Bbarnehage%252B%2528bokm%25C3%25A51%2529%252C%252B3%252Butgave.pdf>

Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole: Hvordan etablere et samarbeid til elevens beste?* Oslo: Universitetsforlaget.

Rønning, G. S. (2014). *Rammeplan for barnehagen: Hva så?* (2. utg.). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Skogen, E. (2014). Ledelse i barnehagen. I E. Skogen (Red.), *Å være leder i barnehagen* (2. utg., s. 23-52). Bergen: Fagbokforlaget.

Slåtten, M. V. (2014). Administrativ ledelse i en pedagogisk sammenheng: Lederen som saksbehandler. I E. Skogen (Red.), *Å være leder i barnehagen* (2. utg., s. 263-285). Bergen: Fagbokforlaget.

Thoresen, T. I. (2017). *Foreldresamarbeid i barnehagen: Til barnets beste*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.